

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	Κοινωνικών Επιστημών		
ΤΜΗΜΑ	Κοινωνιολογίας		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	761	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	5 ^ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικά Θέματα: Τεχνητή Νοημοσύνη και Ψηφιακή Κοινωνία της Διακινδύνευσης		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
		3	6
Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Υποχρεωτικό κατ' επιλογήν/Σεμινάριο/Ειδικού Υποβάθρου.		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Προτεραιότητα θα δοθεί σε φοιτήτριες και φοιτητές που έχουν εξετασθεί επιτυχώς στα κάτωθι μαθήματα: (Υ) «Κοινωνιολογία της Διακινδύνευσης και της Αβεβαιότητας» (637) και (ΥΕ) Κοινωνιολογία της Επιστήμης και της Τεχνολογίας (645).		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι (μέσω εργασιών στα αγγλικά)		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)			

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης

και Παράρτημα Β

- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Με την παρακολούθηση του μαθήματος και τη μελέτη των προτεινόμενων βιβλιογραφικών πηγών επιδιώκεται οι φοιτήτριες και οι φοιτητές στο τέλος του εξαμήνου να:

- έχουν κατανοήσει το πώς αναδιαμορφώνεται ο εαυτός και οι θεσμοί στην υβριδική κοινωνία,
- έχουν εμβαθύνει στις νέες θεωρητικοποιήσεις των διακινδυνεύσεων,
- έχουν εμβαθύνει σε προσεγγίσεις του κριτικού μετανθρωπιστικού ρεύματος,
- έχουν εμβαθύνει σε θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνιολογίας, της τεχνητής

νοημοσύνης, των αλγορίθμων και των μεγάλων δεδομένων,
 - έχουν κατανοήσει τις προκλήσεις που δημιουργούνται για την κοινωνική έρευνα μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών,
 - είναι σε θέση να ερμηνεύουν τις σημερινές υβριδικές διακινδυνεύσεις, επιλέγοντας μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα.

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής

υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής

σκέψης

- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.
- Ομαδική Εργασία.
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών.
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το σεμιναριακό μάθημα εμβαθύνει στην ψηφιακή κοινωνία της διακινδύνευσης, όπως αυτή διαμορφώνεται στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης (TN), των αλγορίθμων, των μεγάλων δεδομένων, και σε συνθήκες υβριδικότητας μέσω κοινωνιοφυσιοτεχνικών συναρμογών. Αξιοποιούνται, συνδυαστικά, συμβολές από τα πεδία της κοινωνιολογίας της διακινδύνευσης και της αβεβαιότητας, της κοινωνιολογίας της επιστήμης και της τεχνολογίας, της κοινωνιολογίας της TN/των αλγορίθμων και των μεγάλων δεδομένων, και της ψηφιακής κοινωνιολογίας. Οι ομάδες εργασίας που θα συγκροτηθούν θα επεξεργαστούν, αρχικά, προσεγγίσεις που εστιάζουν σε νέες θεωρητικοποιήσεις των διακινδυνεύσεων όπως της παγκόσμιας «διακινδύνευσης ψηφιακής ελευθερίας», της «ψηφιακής κοινωνίας της διακινδύνευσης» ή της «κυβερνοδιακινδύνευσης». Τα ανωτέρω εξετάζονται συνδυαστικά των προβληματισμών που διατυπώνονται ως προς τα επεξηγηματικά όρια της κοινωνικής θεωρίας και την αγνόηση των «μη ανθρώπινων άλλων», καθώς επίσης και το πώς, στο πλαίσιο της σχεσιακής υλικότητας, ετερογενείς δρώντες/οντότητες αλληλοεπιδρούν και διαμορφώνουν συνθήκες διακινδυνεύσεων. Σε αυτά τα συμπραζόμενα, αναδεικνύονται πτυχές τόσο της «αλγοριθμικής εμπρόσθετης δράσης», όσο και της «αλγοριθμικής αντίστασης». Εν συνεχεία, οι φοιτήτριες και οι φοιτητές θα εμβαθύνουν στον τρόπο διαμόρφωσης των ταυτοτήτων και στους μετασχηματισμούς που συντελούνται στους θεσμούς σε συνθήκες αναστοχαστικής νεωτερικότητας, άρρηκτα συνδεδεμένα, μεταξύ άλλων, με την παγκοσμιοποίηση, τα νέα συστήματα κινητικότητας, το «νέο ατομικισμό» και τις νέες μορφές σωματοποίησης· στα χαρακτηριστικά της σημερινής υβριδικής κοινωνίας και των νέων μορφών δικτύωσης· στη σχέση τεχνοεπιστήμης και κοινωνίας· καθώς επίσης και στις προκλήσεις που δημιουργούνται στην κοινωνική έρευνα. Διαμέσου των παραπάνω αναδεικνύονται τόσο η σημασία της διακινδύνευσης ως δομικό χαρακτηριστικών των σημερινών «αλγοριθμικών κοινωνιών», όσο και οι νέες μορφές συναισθηματικής εμπειρίας στην εποχή της «αλγοριθμικής οικειότητας». Τα ανωτέρω εξετάζονται με εστίαση στα φαινόμενα της TN,

των αλγορίθμων, των μεγάλων δεδομένων και σε συνθήκες εκτεταμένης ψηφιοποίησης, καθιστώντας τις διακινδυνεύσεις ρευστές, απρόβλεπτες, και δύσκολα ελεγχόμενες ή παραγόμενες μέσω των αβέβαιων μορφών γνώσης και πρακτικών έρευνας. Συνακόλουθα, το πλαίσιο των πολιτικών, της ηθικής και του δικαίου που αφορούν στις ψηφιακές τεχνολογίες διαμορφώνεται με όρους (αν)ασφάλειας, οδηγώντας στην υποχώρηση της εμπιστοσύνης προς την επιστήμη, τους θεσμούς και στις ανθρώπινες σχέσεις. Υπό το ανωτέρω πρίσμα, διερευνώνται ζητήματα όπως αυτά του ψηφιακού χάσματος και των ψηφιακών δικαιωμάτων. Ειδική εστίαση δίνεται σε πτυχές της δεδομενοποίησης, της αρχειοπαρακολούθησης/ρευστής επιτήρησης και της αναπαραγωγής μεροληψιών μέσα από το «άνοιγμα των μαύρων κουτιών». Τα κεντρικότερα ζητήματα που προκύπτουν σε σχέση με τα τεχνολογικά συστήματα ΤΝ, αφορούν στη μη αξιολογική ουδετερότητα και την εγγενή αδιαφάνεια, στη μη λογοδοσία, στη μη απόδοση ευθύνης, στην έλλειψη διακριτικής ευχέρειας και ενσυναίσθησης, και στην αναπαραγωγή ανισοτήτων και διακρίσεων. Τα ανωτέρω αποτελούν τη γέφυρα για την επεξεργασία συγκεκριμένων παραδειγμάτων σε πεδία όπως, μεταξύ άλλων, της διακυβέρνησης, της εργασίας, του περιβάλλοντος, της εκπαίδευσης, της μετανάστευσης, της υγείας, του αθλητισμού, του ελεύθερου χρόνου, του εγκλήματος και του κοινωνικού ελέγχου, αναδεικνύοντας πτυχές των σημερινών υβριδικών διακινδυνεύσεων.

1η Εβδομάδα: Παρουσίαση του περιγράμματος και εισαγωγή στο περιεχόμενο του σεμιναρίου.

2η Εβδομάδα: Εισαγωγή: Η αναδιαμόρφωση του εαυτού και των θεσμών στην υβριδική κοινωνία.

3η Εβδομάδα: Νέες θεωρητικοποιήσεις των διακινδυνεύσεων.

4η Εβδομάδα: Τα επεξηγηματικά όρια της κοινωνικής θεωρίας και η αγνόηση των «μη ανθρώπινων άλλων».

5η Εβδομάδα: Θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνιολογίας της ΤΝ, των αλγορίθμων και των μεγάλων δεδομένων.

6η Εβδομάδα: Ψηφιακές τεχνολογίες και προκλήσεις στην κοινωνική έρευνα.

7η Εβδομάδα: Δεδομενοποίηση, αρχειοπαρακολούθηση και μεροληψίες: Το «άνοιγμα των μαύρων κουτιών».

8η Εβδομάδα: Το (αν)ασφαλές πλαίσιο των πολιτικών, της ηθικής και του δικαίου για την ΤΝ, τους αλγορίθμους και τα μεγάλα δεδομένα. Τα «ρευστά» ψηφιακά δικαιώματα.

9η Εβδομάδα: ΤΝ, αλγόριθμοι, μεγάλα δεδομένα και κοινωνία: Διακινδυνεύσεις στα πεδία της πολιτικής, της διακυβέρνησης και του «ψηφιακού κράτους».

10η Εβδομάδα: ΤΝ, αλγόριθμοι, μεγάλα δεδομένα και κοινωνία: Διακινδυνεύσεις στα πεδία της εργασίας, της εκπαίδευσης και της μετανάστευσης.

11η Εβδομάδα: ΤΝ, αλγόριθμοι, μεγάλα δεδομένα και κοινωνία: Διακινδυνεύσεις στα πεδία της υγείας, του περιβάλλοντος, του ελεύθερου χρόνου και του αθλητισμού.

12η Εβδομάδα: ΤΝ, αλγόριθμοι, μεγάλα δεδομένα και κοινωνία: Διακινδυνεύσεις στα πεδία του εγκλήματος, του κοινωνικού ελέγχου και της ποινικής δικαιοσύνης.

13η Εβδομάδα: Ανακεφαλαίωση των θεματικών ενοτήτων του μαθήματος και αναστοχασμός.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</p>	<p>Πρόσωπο με πρόσωπο</p>
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</p>	<p>Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία και στην επικοινωνία με τις/τους φοιτήτριες/φοιτητές.</p>

<p align="center">ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ</p> <p>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</p> <p>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th align="center">Δραστηριότητα</th> <th align="center">Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Σεμινάριο</td> <td align="center">39</td> </tr> <tr> <td>Μελέτη και ανάλυση της βιβλιογραφίας</td> <td align="center">61</td> </tr> <tr> <td>Παρουσίαση προόδου εργασίας</td> <td align="center">10</td> </tr> <tr> <td>Συμβουλευτική για τις εργασίες</td> <td align="center">20</td> </tr> <tr> <td>Συγγραφή εργασίας</td> <td align="center">40</td> </tr> <tr> <td>Παρουσίαση εργασιών</td> <td align="center">10</td> </tr> <tr> <td>Σύνολο Μαθήματος (30 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)</td> <td align="center">180 ώρες (6 ECTS)</td> </tr> </tbody> </table>	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου	Σεμινάριο	39	Μελέτη και ανάλυση της βιβλιογραφίας	61	Παρουσίαση προόδου εργασίας	10	Συμβουλευτική για τις εργασίες	20	Συγγραφή εργασίας	40	Παρουσίαση εργασιών	10	Σύνολο Μαθήματος (30 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	180 ώρες (6 ECTS)	
Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου																	
Σεμινάριο	39																	
Μελέτη και ανάλυση της βιβλιογραφίας	61																	
Παρουσίαση προόδου εργασίας	10																	
Συμβουλευτική για τις εργασίες	20																	
Συγγραφή εργασίας	40																	
Παρουσίαση εργασιών	10																	
Σύνολο Μαθήματος (30 ώρες φόρτου εργασίας ανά πιστωτική μονάδα)	180 ώρες (6 ECTS)																	
<p align="center">ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ</p> <p>Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>Γλώσσα Αξιολόγησης: Ελληνική και Αγγλική (στις περιπτώσεις υποψηφίων από την αλλοδαπή). Η τελική βαθμολογία διαμορφώνεται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ενεργητική παρουσία και συμμετοχή με βάση τη βιβλιογραφία του σεμιναρίου (20% της τελικής βαθμολογίας). Ανάληψη σεμιναριακής εργασίας σε ζητήματα που αποτελούν αντικείμενα ανάλυσης του σεμιναρίου, σε συνεργασία με τον διδάσκοντα. Παρουσίαση και εισήγηση της εργασίας στη διάρκεια του σεμιναρίου μετά από τρεις συναντήσεις με τον διδάσκοντα (30% της τελικής βαθμολογίας). Παράδοση της σεμιναριακής εργασίας σε γραπτή μορφή. Η εργασία θα γίνει σε ομάδες 2 ή 3 ατόμων ανάλογα με τον αριθμό των φοιτητριών/των και η έκταση της θα είναι 7.000 λέξεις ή 15 σελίδες A4, γραμματοσειρά Calibri 11, διάστιχο 1,15. Η εργασία παραδίδεται στο τέλος του εξαμήνου (50% της τελικής βαθμολογίας). <p>Το μάθημα περιλαμβάνει διαλέξεις, παρουσιάσεις των εργασιών, συζητήσεις, προβολές οπτικοακουστικού υλικού και γραπτή εργασία.</p>																	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Προτεινόμενη Βιβλιογραφία

α) Εγχειρίδια του μαθήματος

Γεωργοπούλου, Π. (2024). *Κριτικός μετανθρωπισμός. Η κοινωνική θεωρία στην τροχιά της τεχνολογίας*. Αθήνα: Παπαζήση.

Fuchs, C. (2023). *Μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μια κριτική εισαγωγή*. Αθήνα: Ροπή.

Τύμπας, Τ. (2018). *Αναλογική εργασία, Ψηφιακό Κεφάλαιο*. Αθήνα: Angelus Novus.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Elliott, A., (Ed.), (2021). *The Routledge Social Science Handbook of AI*. London: Routledge.

Elliott, A. (2016). *Identity Troubles. An introduction*. London: Routledge.

Κουρούτζας, Χ. (2025). *Τεχνητή Νοημοσύνη και Ψηφιακή Κοινωνία της Διακινδύνευσης*.

Στο: Ι. Τσίγκανου (επιμ.) Πρακτικά 9ου Τακτικού Συνεδρίου Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας «1974 – 2024 Κοινωνία και Κοινωνιολογία στην Ελλάδα πενήντα χρόνια από την αποκατάσταση της δημοκρατίας», Αθήνα 30 Οκτωβρίου – 1 Νοεμβρίου 2024.

Lupton, D. (2016). Digital Risk Society. In A. Burgess, A. Alemanno and J. Zinn (eds.), *The Routledge Handbook of Risk Studies* (pp. 301-309). London: Routledge.

Lupton, D. (2014). *Digital Sociology*. London: Routledge.

Lynch, M. (ed., 4 Volume Set) (2011). *Science and Technology Studies*. London and New York: Routledge.

-Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

AI and Society

American Journal of Sociology

Big Data and Society

BioSocieties

Critical AI

European Journal of Sociology

Journal of Metaverse

Science and Technology Studies

Science, Technology and Society